

Sopron és Selmechánya testvérvárosok

Történelmi és kulturális kapcsolatok

Selmechányát 1918. december közepén elhagyni kényszerülő Akadémia háborúból visszatért mintegy háromszáz főnyi hallgatója – a tanulmányok folytatásához szükséges anyagok egy részét és könyvtárát szekereken, majd vonaton szállítva – Budapestre érkezett. Az Akadémia elhelyezésének három hónapig tartó vitája után döntés született, melyet *Tburner Mihály* polgármester 1919. március 11-én jelentett be a város lakosságának: „A magyar kormány Selmechánya megszállása által hontalanná vált Bányászati és Erdészeti Főiskolát Sopronba helyezi át.” A két ősi város szellemi és személyi összefonódásának kezdő dátumát tehát 1919. március 11-ben jelölhetjük meg. 1919. április 28-án 326 hallgató beiratkozásával megkezdődtek az előadások. A főiskola, később egyetem professzorai és hallgatói a következő évtizedekben megtartották és áptolták a selmeci tanulmányi rendet, diákszokásokat és hagyományokat.

Selmechányán szinte teljesen felszámolódott az ezüst és arany bányászat és a csehszlovák állam a megszünt akadémiai oktatást Brünne és Kassára telepítette át. A város évszázados meghatározó épületei kulturális műemlékké váltak, mint pl. az Óvár, az udvari kamara, a bányabíróház, a Leányvár, a klopacska és a volt akadémia palotái, építményei. A sokáig üresen álló, alig fenntartott létesítmények nagy részét az utolsó évtizedekben alapos műemléki rekonstrukcióval az eredeti formában építették újra.

A kapcsolatok felvétele szempontjából a múzeumi és levéltári intézmények fennmaradása nagyon fontos volt.

A Szlovák Bányászati Múzeum az egykori városi múzeum és az 1927-ben megnyílt Dionys Stur bányászati múzeum 1964. évi összevonásából keletkezett. Kiállításai a 120 ezret meghaladó tárgy őrzésével a több évszázados bányatechnikán túlmenően régészeti, néprajzi, kulturális és művészeti alkotásokat is bemutatnak a felsorolt épületekben. A felhagyott bányák bejárait szabadtéri műhelyeit és földalatti vágatait is egyre növekvő mértékben a látogatók elé tárják.

Szlovákia Központi Bányászati Levéltára 1950-ben jött létre. A bányászati, kohászati, erdészeti, geológiai és jogi dokumentumok több kilométer hossz-

ban, a 15. századtól kezdve birtokolnak okleveleket, iratokat, térképeket – mindezek alapját főkamagrófi hivatal gazdag állománya képezi.

Csaknem egy évtizedig kellett várni a két város első kapcsolatára. Selmechánya 1927-ben átengedte Sopronnak a főiskola öt híres professzora: *Pécb Antal*, *Zsigmondy Vilmos*, *Kerpely Antal*, *Litschbauer Lajos*, *Cséti Ottó* mellszobrát, melyeket a bányatorvényszék épületében őriztek. A szobrokat ünnepélyes keretek között a soproni főiskola előtti parkban helyezték el.

Az első világháború után az ősi város története és kultúrájának összefoglalása először a „Selmechányiak Évkönyve” című, Budapesten 1936-ban kiadott, díszes külsejű könyvben jelent meg. A kötet nemcsak a mindent megalapozó bányászat és erdészet múltjával foglalkozik, hanem bemutatja a 16. században alapított katolikus főgimnázium és evangélikus líceum történetét, a polgárság zömét jelentő kereskedők, iparosok tevékenységét, a környék túristaéletét, a városról szóló költeményeket, novellákat, végül 232 selmeci, illetve a városban végzett személyiség fényképes életrajzát.

Kétszáz éves Főiskola

Köszöntünk kétszáz éves iskola, generációkat nevelők otthona. Utódaid emlékeznek most rád, Kik tőled nyertek értékes szakmát.

Ódon kapuk öreg tanárai, kívánunk sok-sok további múló dicsőséges századokat, téged megkímélő viharokat.

Selmech! Létedet háború tépte szét, Sopronban bomba térdelt kapud elé Te ércnél marandóbban állsz, generációkat küldesz és vársz

Város fiaidat, őrzöd múltadat, volt tanítványokat, önmagad. Azokat, akiket harcba küldtél, erdőkért, családjért, nemes célért.

Selmech-Sopron történelem töredéke, Mária Terézia hűséges gyermeke, Háborúk örökbefogadott árvája magyar táj értékes hagyománya.

Légy büszke, légy áldott mindnyájunk édesanyja, kétszáz éves Főiskola!

Szilágyi József

Selmech és Sopron összefűződését kutatva feltétlenül meg kell emlékezni a *Faller-családról*. A 17. század végén Bajorországból érkezett, az akkor alsómagyarországinak nevezett terület bányáinál letelepedett család első tagja 1795-ben iratkozott be az Akadémiára, ahol összesen tizenkét Faller végzett 125 év alatt, bányász, kohász és erdész szakokon. *Faller Gusztáv* bányatanácsos, akadémiai tanár megírta az akadémia évszázados fennállásának emlékkönyvét (1770 – 1870), a mű 5373 hallgató nevét, hazáját és utolsó hivatali beosztását is feltüntette. A mű nélkülözhetetlen az Akadémia történetének megismeréséhez.

A két város összefonódásának legnevesebb építője a Selmechen született *Faller Jenő* (1894 – 1966) bányamérnök, aki 1950-től Sopronban az egyetem docenseként dolgozott. Édesapja a selmeci bányakerület főorvosaként bejáratos volt a város otthonaiba is. Faller Jenő tökéletes német és szlovák nyelvtudásával gyakori látogatója volt a selmeci múzeumi és levéltári egységeknek. A szlovák intézmények nagy tisztelettel fogadták, felismerve, hogy a város bányászatának, épületeinek, kultúrájának részletekig menő legjobb ismerője.

Faller Jenő irodalmi tevékenysége a bibliográfiája szerint 340 könyv, könyvrészlet és folyóirat-cikk. Soproni tartózkodása alatt 71 technikatörténeti cikket írt, közülük 40 tanulmány Selmechhez kapcsolódik. Bányabeli fűrásról, robotásról, szállításról, világításról, bányagépekről, úgyszólván a bányászat valamennyi munkafázisáról szóló tanulmányain túlmenően visszaidézi a selmeci Akadémiát a diákszokások, daloskönyvek, helytörténeti sajátosságok bemutatásával. A bányászat és a kultúra nagy személyiségei közül a *Hell testvérek*, *Mikoviny Sámuel*, *Faller Gusztáv* és *Pécb Antal* életútját ismertette.

Faller Jenő 1957. október 13-án megnyitotta az Esterházy palotában a Központi Bányászati Múzeumot, 10 éven át selmeci múzeológusokat, levéltárosokat vendégként fogadhatott.

A város szlovák vezetői nagysikerű nemzetközi rendezvénnyel fordultak az Akadémia múltja felé. Selmechánya 1964 augusztusában ötnapos konferenciával ünnepelte meg a Bányászati Akadémia alapításának 200. évfordulóját. Számos külföldi egyetem küldöttei elismeréssel szóltak az Akadémiáról, mely

éveken át sugározta a bányászati tudományokat nem csak Európának, de a tengerentúli világrészeknek is. Nagy látványosságot nyújtott a „Szalamander”, melyet mintegy száz főnyi, 50 évvel korábban, 1913. év előtt végzett főiskolai hallgatók ballagása vezetett be. Ez volt az első alkalom nagy tömegű volt akadémikus újbóli selmeci megjelenésének. Selmec bebizonyította hatalmas nemzetközi értékét.

A Faller Jenő által beindított selmeci – soproni együttműködést a Bányászati Múzeum, majd az 1983. évben alapított Erdészeti Múzeum tovább folytatni és ápolni kívánta. A múzeumok vezetői és munkatársai több alkalommal utaztak Selmecbányára a város megismerése céljából, majd alkalmat találtak a selmeci múzeum és levéltár vezetőivel kölcsönösen kiállítások rendezésére. A selmeciek 1994-ben az Akadémia fejlődéstörténetét, majd „Selmecbánya az UNESCO világörökség része” című kiállításokat mutatták be az Erdészeti Múzeumban.

A bányászati és erdészeti múzeumok közös rendezésben „Sopron, műemléki aranyéremmel kitüntetett város” címmel tárlatot nyitottak *Lobenwein Tamás* fotóművész színes képeiből 1995 szeptemberében a Szlovák Bányászati Múzeum Galériájában, a város középpontjában. A bemutató időpontjában Selmecen ülésezett az Európa Tanács Koordinációs Csoportja, megünneplelve a Nemzetközi Európai Kultúra és Világörökség Napját. A nemzetközi kutatógárda kitűnőnek ítélte a soproni bemutatót, melyről a szlovák televízió 18 perces műsort is adott. A két városban rejlő adottságok között itt került szóba a testvérvárosi lehetőség.

Az újjáéledő selmeci–soproni viszonynak jelentős szervezője volt a közgazdasági végzettségű és a Kassai Egyetem Bányamérnöki Karán docensi címet elnyert *Marian Lichner* (1949–2007) polgármester, könyvei is megjelentek több ezer fotóval Selmecbányáról és környékéről. A sors úgy hozta, hogy a baleset következtében elhunyt polgármester és *Kosáry Domokos* egész oldalas nekrológiái a Bányászati Lapok 2008. évi első számában egymás mellett jelentek meg. A Selmecbányán 1913-ban született tudósnek a Magyar Tudományos Akadémia 1990–1996. évek közötti elnökének családi és tudományos kapcsolatai a főiskolával közismertek. Nagypapa a Sopronba áttelepült *Réz Géza*, az Akadémia utolsó selmeci rektora, nagyanyja *Pécb Antal* leánya volt.

A Selmec-Sopron kapcsolatot korábban *Molnár László* az 1975–1999. évek

között a Bányászati és *Ráczné Schneider Ildikó* az 1987–2004. évek között az Erdészeti Múzeum igazgatói szorgalmazták. Nyugdíjba vonulásuk után *Bircher Erzsébet* a bányászati és *Varga Tamás* erdészeti múzeumigazgatók számos kiállítás és tartalmas előadás szervezésével tartották a két város kölcsönösségét, elválaszthatatlanságát.

Az első testvérvárosi szerződés terve 1999-ben készült el hét oldalon, magyar és szlovák nyelven. A tervezet a jól működő bányászati – erdészeti, múzeumi – levéltári és egyetemi együttműködést kívánta növelni városépítészeti, városgazdálkodási, műemlékvédelmi, kulturális és sporttevékenységek összehangolásával. *Marian Lichner* és *Gimesi Szabolcs* polgármesterek tudomásával készült szerződés személyi és egészségügyi problémák miatt csak terv maradt.

A két város múzeumainak kölcsönös együttműködése tovább folytatódott. A városi vezetők személyes találkozására 2006. március 7-én Sopronban került sor. *Marian Lichner* és *Walter Dezső* polgármesterek úgynevezett partnervárosi megállapodást írtak alá.

A tanulmány első részének befejezéseként felsoroljuk azokat a professzorokat, akik már Selmecen is oktattak, 1919-ben áttelepültek, a főiskolán is tanítottak és Sopron városában vannak eltemetve: *Balázs István*, *Boleman Gé-*

za, *Fekete Zoltán*, *Finkey József*, *Kápolnai Pauer Viktor*, *Kövesi Antal*, *Krippel Móric*, *Mibalovits János*, *Roth Gyula*, *Sébor János*, *Sobó Jenő*, *Solt Béla*, *Stasney Albert*, *Széki János*, *Szentistványi Gyula*, *Tomasovszky Imre*, *Tomasovszky Lajos*, *Walek Károly*, *Wodicska István* és *Zügn Nándor*.

Áttelepültek és oktattak, de nem Sopronban nyugosznak: *Fodor László*, *Jankó Sándor*, *Papp Simon*, *Réz Géza*, *Schleicher Aladár*, *Tettamanti Jenő* és *Vitális István*.

Szellemi produktumaik a két város öszszefonódásának örökkévaló hagyatékai.

A szerződés megkötése

A két város lehetősége 2008. évben tért vissza a testvérvárosi kapcsolat létesítésére. Új személyiségek kerültek a polgármesteri székekbe.

Dr. Fodor Tamás Sopronban született, 56 éves, okl. faipari mérnökségét 1980-ban, okl. mérnök-matematikus szakmérnök képzettségét 1992-ben szerzte. Egyetemi docensként tartós szerkezetek tantárgyat heti gyakorisággal jelenleg is oktat. Német középfokú, orosz alapfokú nyelvvizsgával rendelkezik, de angolul is tárgyalóképes, hónapokat töltött amerikai tanulmányúton. Édesapja nyolc éven át a bányászati múzeum nyugdíjas foglalkoztatottja volt.

Mgr. Pavol Balzanka Selmecbányán

Winkler András: „Vázlatok”

Az őszeleji nyár letűnt, az ég felhőssé vált, a szitáló eső igazi őszt sejtet. Ez már az elmúlás kikerülhetetlen üzenete, kiváló háttér Winkler András újabb, immár hetedik verseskötetéhez.

A halálról, öregedésről, testi gyengülésről szól itt az ének, néha komolyan, mint az infarktus című négysorosban:

Ereimben lerakódott
egy életnyi izgalom.
Egyikük ma elzáródott,
betemet majd a sírhalom.

Máskor csak a halálvárás, szorongás uralja a verseit. A Tőle megszokott szójáték is az elmúlásra utal. Ilyen a „Sírály”.

Gyerekkoromban
Azt gondoltam,
A sírásó madara
A sírály:
A megásott sírra
Sírni száll?
Aztán ismét a
Folyóra repül
Könnyet gyűjteni
S megint a
Sírra ül.

Csupa szomorúság, csupa bánat, csupa elmúlás. A versek formája rövid pár sor, tartja magát saját tanácsához:

Hogy gyorsan
mennybe jussatok,
Rövid verseket
Írjatok!

De a Winkler Andrásról megszokott humoros kacsintás sem marad el, íme:

Hirdetmény az Akadémián.

A székfoglaló
Székrekedés miatt
elmarad.

Befejezésül csak egy kérdés: Az elmúlás szomorúságát elfűjja majd a ki-kelet, ez a mostani verseskötet pedig marad csak „Umleitung” (kerülőút) úgy, ahogy német nyelvű másik köteted sugallja, ugye András?

Köszönöm a köteteket. Kívánom, hogy más is olyan örömet leljen bennük, mint e sorok írója, akit a Szerző műveivel megajándékozott.

Ism.: **Dr. Szodfridt István**

született, 32 éves, egyetemi pszichológus végzettségű, a zólyomi erdészeti szakiskolában is oktatott. A selmeci munkaerő-gazdálkodási hivatal éléről választották polgármesterré. Angolul jól beszél. Édesapja kohómérnöként a helyi akkumulátorgyárnál dolgozik.

A legfontosabb tárgyalásra 2008. február 28-án került sor Sopronban. A Nyugat-magyarországi Egyetem az Erdészeti Tanintézet alapításának 200. évfordulóján „Alma Mater” kiállítást rendezett az Erdészeti Múzeumban. A selmeci Bányászati Akadémián 1763-óta, tehát kezdettől fogva oktatták a bányaművelés során biztosítóanyagként, a vízemelő és ércelőkészítő gépek hajtásához nélkülözhetetlen fa-ellátás szakszerű termelését, de önálló intézményként I. Ferenc király 1807. december 17-én alapította az erdészeti intézetet, *Henrik David Wilckens* kinevezésével.

A két város közös múltjában gyökerező kapcsolattartás szentesítésére, a testvérvárosi szerződés ünnepélyes aláírására 2008. június 28-án, a Városháza nagyszobájában került sor, a selmeci delegáció, a soproni országgyűlési és képviselőtestület tagjai, az egyetem vezetősége és a város története iránt érdeklődők előtt.

A himnuszok elhangzása után *Fodor Tamás* polgármester köszöntőjét mondta el, lényegét a következőkben foglaljuk össze.

A város életében mindig nagy esemény a testvérvárosi szerződés, melynek fő célja a városok polgárai között teremtendő belső kapcsolat. 10 testvérváros közül kettőnek van történelmi gyökérű kötődése Sopronhoz: *Bad Wimpfennek*, ahol az 1946-ban kitelepítettek találtak új otthonot és *Selmecbányának*.

Selmec és Sopron történelmi fejlődésében sok a hasonlóság. Selmec 1245-ben kapott városi rangot, Sopron 1277-ben lett szabad királyi város. Az 1763-ban alapított Bányászati Akadémia 1919-ben Sopronba került, a mai Nyugat-magyarországi Egyetem jogelődjének tekintendő. *Turner Mihály*, a nagyhírű polgármester történelmi helyzetfelismerése és kitűnő szervezése adott új otthonot a helyét kereső ősi iskolának. Az akadémia elődjét jelentő bányaiskola hírneves tanára, *Mikoviny Sámuel* nevét 1947-óta szép utca viseli a Lóvérek alján. A kapcsolat akkor lesz igazán gyümölcsöző, ha a múzeumi-levéltári, továbbá az egyetemi eddig is jól működő tevékenység kibővül a városok polgárai közötti kötődéssé. A kulturális együttműködés, az ünnepi hetek kiaknázható lehetőségeket jelentenek. Mindkét város szép környezetben fekszik, így az idegenforgalom is nagyobb távlati esélyt kaphat. Végül megköszönte azok tevékenységét, akik eddig is együttműködtek a két város közelítésében.

Pavol Balzanka beszédében hangzott, hogy a szerződéssel új időszak

kezdődik a két város történelmi kapcsolatainak ápolásában és az eddig elért eredmények növelésében.

Fodor Tamás felolvasta a hét pontból álló szerződés szövegét, melyet a megjelentek további terjesztés céljából, magyar és szlovák nyelven leírva kézhez kaptak.

A szerződés azon a meggyőződésen alapul, hogy a két város lakosai és intézményei közötti kapcsolatok elősegítik a határon átnyúló társadalmi és gazdasági együttműködést. Hozzájárul az 1763-ban Selmecbányán alapított Akadémia hátrahagyott öröksége – az úgynevezett selmeci szellem – megőrzéséhez. Elősegíti az oktatási, kulturális és közművelődési intézmények közötti tevékenységét. Támogatja az együttműködést a művészeteket, a sportot és az ifjúságot érintő kérdésekben. Megszervezi az idegenforgalmi események ismertetésében a médiafelületeken egymás rendezvényeinek népszerűsítését. Lehetővé teszi utaztatások révén is, hogy a városok lakói egymást személyesen is megismerhessék.

A rendezvény az egyetemi ifjúság selmeci eredetű dalainak éneklésével és a bányászhimnusszal ért véget.

A következő időszakban a városaink polgárain múlik, hogyan használják ki a testvérvárosság nyújtotta lehetőségeket a jövőben.

Molnár László

Magyar–román együttműködés

Tapasztalatcsere, valamint együttműködési megállapodás előkészítése a román és a magyar erdészek között – ezek voltak a legfontosabb elemek annak a szakmai útnak, amelyre a ROMSILVA erdészeti közhasznú társaság meghívására utaztak a szomszédos országba a NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt., valamint a Szombathelyi Erdészeti Zrt., munkatársai. Az egyeztetésen a ROMSILVA-t *Apostol Cristian*, kereskedelmi igazgató, valamint *Petre Gargarea*, a vadászattal és vízkultúrával foglalkozó főosztály vezetője képviselte. A NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. részéről *Kaknics Lajos* vezérigazgató, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. képviselőjében pedig *Kronekker József* vezérigazgató vett részt a tárgyaláson.

Memorandumban rögzítették a résztvevők, hogy a két fél együttműködik határokon átnyúló, európai uniós programok kidolgozásában és megvalósításában, illetve kezdetét veszi közös álláspont

kidolgozása a távlati erdőgazdálkodási menedzsment területén. Tapasztalatcsere az erdővédelem, a faanyag-forgalmazás és marketing, valamint a természetközeli vadgazdálkodás és a vadvédelem terén nyílik elsősorban lehetőség. Közös vadgazdálkodási és vadvédelmi programok megvalósítása, műszaki és tudományos információcserék, erdő- és vadgazdálkodási szakemberek tanácskozásai mellett konferenciák, szimpóziumok, workshopok szervezésére is lesz majd mód.

A szakmai úton alkalom nyílt a 3,4 millió hektár állami tulajdonú erdőt kezelő, jelenleg 22 ezer embert foglalkoztató ROMSILVA erdélyi és moldovai munkájának megismerésére is. A magyar szakemberek tanulmányozták a margineai Codrul Voivodesei vadaskertet, amely 2004 óta 420 hektáron működik. (A hazai delegáció tagja volt az ilyen kerteknél használatos kerítések építésénél nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező Cont-Eco Kft. ügyvezető igazgató-

ja, *dr. Vargyas Csaba* is.) A Vanatori-Neamt természeti park után a Dragos Voda bölényrezervátum következett, ahol jelenleg 24 bölény él. A tervek szerint két éven belül megkezdődhet a korábban erre őshonos állatok visszatelepítése a természetbe. Itt természetesen szóba került a NYÍRERDŐ Zrt.-nél hasonló céllal zajló nyírfajd program is.

Két méntelep (Dubrava és Radauti) és a targu neamti fafeldolgozó üzem meglátogatása mellett a Slatioara évszázados erdő tanulmányozására is mód nyílt. Az 1066 hektáros területet a román erdészek próbálják megőrizni természetes valójában: itt nem folyik semmilyen erdőkezelési vagy kitermelési tevékenység. A főként fenyőfélékkel, bükkösökkel és tiszafákkal borított területen nem ritkák az 50-60 méteres törzsek sem. Az élővilágot medvék, szarvasok, farkasok, fajdkakasok, és bagoly- valamint hollófélék színesítik.

Vereb István